

2021 оны 05 дугаар сарын 21
№19 /1169/

ТӨРИЙН МЭДЭЭЛЭЛ

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН АЛБАН МЭДЭЭЛЭЛ

ᠲᠦ᠋ᠷᠢᠶᠢᠨ
ᠮᠡᠳᠡᠭᠡᠯᠡᠯ

ᠮᠣᠩᠭᠣᠯ ᠤᠯᠤᠰ ᠶ᠋ᠢᠬᠡ ᠬᠤᠷᠢᠯ ᠠᠯᠪᠠᠨ ᠮᠡᠳᠡᠭᠡᠯᠡᠯ

ᠮᠣᠩᠭᠣᠯ ᠤᠯᠤᠰ

ᠶ᠋ᠢᠬᠡ ᠬᠤᠷᠢᠯ

ᠠᠯᠪᠠᠨ ᠮᠡᠳᠡᠭᠡᠯᠡᠯ

	ژانکسار	
	پسرتنغا ميمو، هر زمين	
7906	لھيم 9 و ټولټ سپينسټرډن ډار ځول ډار وډوليا هر مرس	• 9906
7706	لځن . لځولځول لځ سپينسټو مرس زمين کو نسيگر . مځولځول مځول مرس	• 0906
0906	ډولځيا هر مرس زمين کو نسيگر مځول مرس	• 6906
7906	لځ . لځول لځول مځول مځول نسيگر . لځول کو مځول	• 7906
	پسرتنغا ميمو، هر ځول مرس	
9906	ډولځيا مځول مرس	• 7006

ГАРЧИГ

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

169.	Хүний эрх хамгаалагчийн эрх зүйн байдлын тухай	1467
170.	Гэрч, хохирогчийг хамгаалах тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай	1488
171.	Зөрчлийн тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай	1490
172.	Эх, олон хүүхэдтэй өрх толгойлсон эх, эцэгт тэтгэмж олгох тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай	1492

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТОГТООЛ

173.	Журам шинэчлэн батлах тухай	Дугаар 51	1494
------	-----------------------------	-----------	------

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2021 оны 04 дүгээр
сарын 02-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

ХҮНИЙ ЭРХ ХАМГААЛАГЧИЙН ЭРХ ЗҮЙН БАЙДЛЫН ТУХАЙ

НЭГДҮГЭЭР БҮЛЭГ НИЙТЛЭГ ҮНДЭСЛЭЛ

1 дүгээр зүйл.Хуулийн зорилт

1.1.Энэ хуулийн зорилт нь хүний эрх хамгаалагчийн эрх зүйн байдлыг тодорхойлох, хөхиүлэн дэмжих, хүндэтгэх, хамгаалах, үйл ажиллагаа явуулах нөхцөлөөр хангах, хамтран ажиллах, Хүний эрх хамгаалагчийн хорооны бүтэц, зохион байгуулалт, үйл ажиллагаатай холбогдсон харилцааг зохицуулахад оршино.

2 дугаар зүйл.Хүний эрх хамгаалагчийн эрх зүйн байдлын хууль тогтоомж

2.1.Хүний эрх хамгаалагчийн эрх зүйн байдлын хууль тогтоомж нь Монгол Улсын Үндсэн хууль¹, Монгол Улсын Хүний эрхийн Үндэсний Комиссын тухай хууль², энэ хууль болон эдгээр хуультай нийцүүлэн гаргасан хууль тогтоомжийн бусад актаас бүрдэнэ.

2.2.Монгол Улсын олон улсын гэрээнд энэ хуульд зааснаас өөрөөр заасан бол олон улсын гэрээний заалтыг дагаж мөрдөнө.

3 дугаар зүйл.Хуулийн үйлчлэх хүрээ

3.1.Монгол Улсын нутаг дэвсгэрт хүний эрх хамгаалах үйл ажиллагаа явуулсан, явуулж байгаа хүний эрх хамгаалагчийн эрх зүйн байдлыг энэ хуулиар зохицуулна.

3.2.Гадаад улсын нутаг дэвсгэрт хүний эрх хамгаалах үйл ажиллагаа явуулсан Монгол Улсын иргэний эрх зүйн байдлыг Монгол Улсын олон улсын гэрээний дагуу зохицуулна.

4 дүгээр зүйл.Хуулийн нэр томъёоны тодорхойлолт

4.1.Энэ хуульд хэрэглэсэн дараах нэр томъёог доор дурдсан утгаар ойлгоно:

¹Монгол Улсын Үндсэн хууль “Төрийн мэдээлэл” эмхэтгэлийн 1992 оны 01 дугаарт нийтлэгдсэн.

²Монгол Улсын Хүний эрхийн Үндэсний Комиссын тухай хууль “Төрийн мэдээлэл” эмхэтгэлийн 2020 оны 08 дугаарт нийтлэгдсэн.

4.1.1.“хүний эрх хамгаалагч” гэж ганцаараа, эсхүл бусадтай эвлэлдэн нэгдэж, хүний эрх хамгаалах үйл ажиллагаа явуулж байгаа, түүнд оролцож байгаа хүнийг;

4.1.2.“хүний эрх хамгаалах үйл ажиллагаа” гэж хүний эрх, эрх чөлөөг хөхиүлэн дэмжиж, хүний эрх, эрх чөлөөг зөрчсөн үйлдэл, эс үйлдэхүйн эсрэг хүчирхийллийн бус, тайван аргаар үзэл бодлоо илэрхийлж, олон улсын эрх зүйн нийтээр хүлээн зөвшөөрсөн хэм хэмжээ, зарчмыг хүндэтгэж, аливаа хэлбэрээр хүний эрхийг хамгаалахыг;

4.1.3.“хүний эрх хамгаалагчийн эрхийг хамгаалах” гэж төр, хүн, хуулийн этгээд, тодорхой ашиг сонирхлоор нэгдсэн аливаа этгээдийн зүгээс хүний эрх хамгаалагчийн эрх, эрх чөлөөг зөрчихөөс урьдчилан сэргийлэх, таслан зогсоох, зөрчигдсэн эрхийг сэргээн эдлүүлэх, учирсан хохирлыг нөхөн төлүүлэхэд чиглэгдсэн төрийн байгууллагын үүргийг;

4.1.4.“хүний эрх хамгаалагчийн эрхийг хүндэтгэх” гэж төрийн байгууллага хүн, хуулийн этгээд хүний эрх хамгаалагчийн хууль ёсны үйлдлийг таслан зогсоохгүй, саад учруулахгүй, эсхүл эрх, эрх чөлөөнд нь хууль бусаар халдахгүй байх үүргийг;

4.1.5.“хүний эрх хамгаалагчийн эрхийг зөрчих” гэж хүний эрх хамгаалах үйл ажиллагаатай нь холбогдуулан хүний эрх хамгаалагчид болон түүний гэр бүлийн гишүүн, асран хамгаалагч, хамтран амьдрагч, төрлийн хүн, хууль ёсны төлөөлөгчийг аливаа хэлбэрээр доромжлох, гүтгэх, худал мэдээлэл тараах, ялгаварлан гадуурхах, үйл ажиллагааг нь дэмжихгүй байхыг уриалах, албадах, хүч хэрэглэх, хүч хэрэглэхээр заналхийлэх, мөрдөж мөшгих, амь нас, эрүүл мэнд, эд хөрөнгөнд нь гэм хор учруулах үйлдэл, эс үйлдэхүйг;

4.1.6.“эрсдэлийн үнэлгээ” гэж хүний эрх хамгаалагчид болон түүний гэр бүлийн гишүүн, асран хамгаалагч, хамтран амьдрагч, төрлийн хүн, хууль ёсны төлөөлөгчид учирч байгаа аюул, эрсдэлийн түвшнийг тодорхойлсон дүгнэлтийг.

5 дугаар зүйл. Хүний эрх хамгаалагчийн үйл ажиллагааны үндсэн зарчим

5.1. Хүний эрх хамгаалагч үйл ажиллагаандаа дараах зарчмыг баримтална:

5.1.1. Монгол Улсын Үндсэн хууль, бусад хуулийг сахин биелүүлэх;

5.1.2. шударга, хүнлэг ёсыг эрхэмлэх;

5.1.3.авлига, ашиг сонирхлын зөрчлөөс ангид байх;
5.1.4.ялгаварлан гадуурхахгүй байх;
5.1.5.бусдын нэр төр, алдар хүнд, эрх, хууль ёсны ашиг сонирхлыг хүндэтгэх.

**ХОЁРДУГААР БҮЛЭГ
ХҮНИЙ ЭРХ ХАМГААЛАГЧИЙН ЭРХ, САНХҮҮЖИЛТ,
ХОРИГЛОХ ЗҮЙЛ**

6 дугаар зүйл. Хүний эрх хамгаалагчийн эрх

6.1. Хүний эрх хамгаалагч дараах бүрэн эрхтэй:

6.1.1. Монгол Улсын Үндсэн хууль, хууль, олон улсын гэрээгээр баталгаажуулсан хүний эрх, эрх чөлөөг хөхиүлэн дэмжих, хамгаалах үйл ажиллагаа явуулах, сайн дураар оролцох;

6.1.2. хүний эрхийн талаарх шинэ ойлголт, зарчмыг боловсруулах, хэлэлцэх, олон нийтэд таниулах, хүлээн зөвшөөрүүлэхэд нөлөөлөх;

6.1.3. хүний эрх, эрх чөлөөг хамгаалах, хөхиүлэн дэмжих зорилгоор аливаа хэлбэрээр эвлэлдэн нэгдэх, төрийн бус байгууллага, эвсэл, холбоо, бүлэг, нэгдэл байгуулах, тэдгээрийн үйл ажиллагаанд оролцох;

6.1.4. хүний эрх хамгаалах үйл ажиллагаа явуулдаг үндэсний болон гадаад улсын, бүс нутгийн болон олон улсын байгууллагатай харилцах, хамтран ажиллах;

6.1.5. хуулийн дагуу нууцад хамааруулснаас бусад мэдээллийг хүний эрх, эрх чөлөөг хамгаалах зорилгоор төрийн байгууллага, хуулийн этгээдээс хуульд заасан аргаар хайх, олж авах, хэвлэн нийтлэх, хадгалах, бусадтай хуваалцах;

6.1.6. хүний эрх, эрх чөлөөг хамгаалах явцад олж авсан мэдээллийн эх сурвалжийг тухайн хүний эрхийн зөрчил арилж, эрх нь бүрэн сэргээгдэх хүртэл хугацаанд нууцлах;

6.1.7. хууль тогтоомжийн төслийг хүний эрхийн зарчимд нийцүүлэх зорилгоор олон нийтийн анхааралд хандуулах, тодорхой санал боловсруулах, хэлэлцүүлэх, хууль тогтоогчид хүргүүлэх, хууль тогтоомж, бодлогын баримт бичгийн хэрэгжилтэд дүн шинжилгээ хийх, шаардлагатай санал зөвлөмж боловсруулах;

6.1.8.төрийн байгууллага, албан тушаалтныг хүний эрх, эрх чөлөөг хүндэтгэх, хангах, хамгаалах чиг үүргээ биелүүлэхтэй холбоотойгоор санал, хүсэлт, гомдол гаргах, хүний эрхийн зөрчил, хууль бус үйлдэлд анхаарлыг нь хандуулах, энэ талаар бусдад мэдээлэх;

6.1.9.хүний эрх, эрх чөлөөг хөхиүлэн дэмжих, хамгаалах зорилгоор тухайн этгээдийн бичгээр гаргасан зөвшөөрлөөр түүнийг төлөөлөх;

6.1.10.төрийн байгууллага, албан тушаалтан, хуулийн этгээдийн удирдлагын зүгээс өөрийн болон бусдын эрх, эрх чөлөөг зөрчсөн үйлдлийн талаар холбогдох олон улсын гэрээнд заасан журмын дагуу олон улсын хүний эрхийн байгууллагад хандан гомдол гаргах;

6.1.11.хуульд өөрөөр заагаагүй бол шүүх хуралдаан, нийтийн сонсголд ажиглагчаар оролцох, төрийн байгууллага, албан тушаалтан хууль тогтоомж, Монгол Улсын олон улсын гэрээг дагаж мөрдөж байгаа эсэхэд байр сууриа илэрхийлэх;

6.1.12.хүний эрх хамгаалагчийн хувиар явуулсан үйл ажиллагааныхаа үед халдлагаас хамгаалуулах, зөрчигдсэн эрхээ сэргээлгэх, эдийн болон эдийн бус хохирлоо хуульд заасан журмын дагуу барагдуулах, нөхөн төлбөр авах.

7 дугаар зүйл.Хүний эрх хамгаалагчийн үйл ажиллагааны санхүүгийн ил тод нээлттэй байдал

7.1.Хүний эрх хамгаалагчийн үйл ажиллагаа явуулахтай холбогдсон аливаа санхүүгийн нөөц, эх үүсвэр ил тод, нээлттэй байх бөгөөд санхүүгийн нөөц дараах эх үүсвэрээс бүрдэнэ:

7.1.1.хуульд өөрөөр заагаагүй бол хүн, хуулийн этгээдээс өгсөн хандив, тусламж;

7.1.2.хуульд заасны дагуу төрөөс үзүүлсэн мөнгөн болон бусад хэлбэрийн санхүүгийн дэмжлэг;

7.1.3.хууль тогтоомжоор хориглоогүй бусад эх үүсвэр.

7.2.Хүний эрх хамгаалагчийн үйл ажиллагааны санхүүжилтэд дараах нөөц, эх үүсвэрийг хориглоно:

7.2.1.гадаад улсын тусгай албад, түүний халхавч байгууллага болон үндэсний эв нэгдлийг бусниулах, мөнгө угаах, террорист болон экстремист үйл ажиллагаа явуулдаг, санхүүжүүлдэг байгууллага, хувь хүнээс, эсхүл хандивлагч нь тодорхойгүй санхүүжилт авахыг;

7.2.2.хуулиар зөвшөөрснөөс бусад аргаар санхүүгийн нөөц, эх үүсвэрийг хайх, хүлээн авах, захиран зарцуулахыг.

8 дугаар зүйл.Хүний эрх хамгаалагчид хориглох зүйл

8.1.Хүний эрх хамгаалагчид дараах үйлдэл, эс үйлдэхгүйг хориглоно:

8.1.1.хүчирхийллийн арга хэрэглэж, тайван бус аргаар үйл ажиллагаа явуулах, явуулахыг уриалах;

8.1.2.хүний эрх хамгаалагчийн үйл ажиллагааг хувийн ашиг сонирхолд ашиглах;

8.1.3.хүний эрх, эрх чөлөө, бусдын нэр төр, алдар хүнд, ажил хэргийн нэр хүндийг гутаах.

ГУРАВДУГААР БҮЛЭГ ТӨРИЙН БАЙГУУЛЛАГА, АЛБАН ТУШААЛТАН, ХУУЛИЙН ЭТГЭЭДИЙН НИЙТЛЭГ ҮҮРЭГ

9 дүгээр зүйл.Нийтлэг үүрэг

9.1.Төрийн байгууллага, албан тушаалтан, хуулийн этгээд хүний эрх хамгаалагчийн үйл ажиллагаанд дараах нийтлэг үүргийг хүлээнэ:

9.1.1.хүний эрх хамгаалагчийн эрхийг хүлээн зөвшөөрөх, зөрчихгүй байх;

9.1.2.үйл ажиллагаанд нь хүндэтгэлтэй хандах;

9.1.3.хүчирхийллийн бус, тайван аргаар үйл ажиллагаа явуулах боломж бүрдүүлэх;

9.1.4.шаардлагатай мэдээллээр хангах;

9.1.5.хуульд заасан үндэслэлгүйгээр хүний эрх хамгаалагчид аливаа хэлбэрээр халдахгүй байх;

9.1.6.хүний эрх хамгаалагчийн үйлдлийг хамгаалах зохицуулалтыг байгууллагын дотоод журамд тусгаж, хэрэгжүүлэх, сургалт зохион байгуулах;

9.1.7.хүний эрх хамгаалагчид халдсан тухай мэдээлэл, гомдлыг шийдвэрлэсэн хариуг гомдол гаргагчид болон Хүний эрх хамгаалагчийн хороонд бичгээр хүргүүлэх.

9.2.Цагдаагийн байгууллага хүний эрх хамгаалагчид халдсан халдлагыг таслан зогсоох, түүнийг өөрийнх нь зөвшөөрснөөр, эсхүл энэ хуулийн 11.8-д заасан эрсдэлийн үнэлгээний дүгнэлтийг үндэслэн Гэрч, хохирогчийг хамгаалах тухай хуульд³ заасан журмын дагуу хамгаалалтад авна.

9.3.Хүний эрх хамгаалагчийн эрх зөрчигдсөн тохиолдолд хуулиар хариуцсан чиг үүргийн хүрээнд шаардлагатай арга хэмжээг шуурхай авч хэрэгжүүлнэ.

ДӨРӨВДҮГЭЭР БҮЛЭГ ХҮНИЙ ЭРХ ХАМГААЛАГЧИЙГ ХАМГААЛАХ ТОГТОЛЦОО

10 дугаар зүйл.Хүний эрх хамгаалагчийн хороо

10.1.Хүний эрхийн Үндэсний Комиссын /цаашид “Комисс” гэх/ дэргэд хүний эрх хамгаалагчийн эрх зөрчигдсөн эсэх талаар дүгнэлт гаргах чиг үүрэг бүхий орон тооны бус Хүний эрх хамгаалагчийн хороо /цаашид “Хороо” гэх/ ажиллана.

10.2.Комиссын Хүний эрх хамгаалагчийн асуудал эрхэлсэн гишүүн Хорооны дарга байх бөгөөд Хорооны үйл ажиллагааг нэгдсэн удирдлага, зохион байгуулалтаар хангаж ажиллана.

10.3.Хороо үйл ажиллагаагаа бие даан явуулах бөгөөд дараах чиг үүргийг хэрэгжүүлнэ:

10.3.1.хүний эрх хамгаалагчийн эрх зөрчигдсөн талаарх гомдол, мэдээллийг хүлээн авах;

10.3.2.гомдол, мэдээллийн талаар нотолгоо, баримт, мэдээлэл цуглуулах;

10.3.3.хүний эрх хамгаалагчийг хамгаалах хэрэгцээ шаардлагыг тодорхойлох, энэ хуулийн 11.8-д заасан эрсдэлийн үнэлгээ хийх;

10.3.4.эрсдэлийн үнэлгээнд үндэслэн гаргасан дүгнэлтийг Комисст хүргүүлэх;

10.3.5.энэ хуулийн хэрэгжилт болон хүний эрхийн хамгаалагчийн нөхцөл байдалд хяналт шинжилгээ, судалгаа хийж, жил бүр Монгол Улс дахь хүний эрх, эрх чөлөөний байдлын талаарх илтгэлд тусгуулах;

³Гэрч, хохирогчийг хамгаалах тухай хууль “Төрийн мэдээлэл” эмхэтгэлийн 2013 оны 30 дугаарт нийтлэгдсэн.

10.3.6.гомдол, мэдээллийн сан бүрдүүлэх.

10.4.Хороо нь энэ хуулийн 10.2-т заасан даргаас гадна зургаан гишүүний бүрэлдэхүүнтэй байх бөгөөд энэ хуулийн 11.4-т заасан хоёр нэр дэвшигчийг шууд, бусад дөрвөн гишүүнийг ашгийн төлөө бус хуулийн этгээдийн төлөөллөөс нэр дэвшүүлэн, нээлттэй сонголоор сонгон шалгаруулж, Комисс батламжилна.

10.5.Хорооны бүрэлдэхүүнийг томилохдоо жендэрийн тэнцвэртэй байдал болон үндэсний хэмжээнд идэвхтэй үйл ажиллагаа явуулж байгаа хүний эрх хамгаалагчийн олон талт төлөөллийг хангана.

10.6.Хорооны гишүүн үзэл бодлоо чөлөөтэй илэрхийлэх, үг хэлэх, хэвлэн нийтлэх, шашин шүтэх, эс шүтэх эрх, эрх чөлөөгөө эдлэхдээ өөрийн албан тушаалд хүндэтгэлтэй хандана.

10.7.Хорооны гишүүн улс төрийн намын гишүүнчлэлээс түдгэлзэнэ.

10.8.Хорооны үйл ажиллагааны урсгал зардлыг Комиссын төсөвт тусгах бөгөөд Хорооны гишүүнд урамшуулал олгох журмыг Комисс батална.

10.9.Хорооны ажиллах журмыг Комисс батална.

11 дүгээр зүйл.Хорооны гишүүнийг сонгох

11.1.Ашгийн төлөө бус хуулийн этгээдийн төлөөллөөс Хорооны гишүүнд дараах шаардлагыг хангасан хүнийг нэр дэвшүүлнэ:

11.1.1.хүний эрхийг хамгаалах чиглэлээр үндэсний, эсхүл олон улсын хэмжээнд долоогоос доошгүй жил ажилласан туршлагатай;

11.1.2.хүний эрхийг хамгаалах олон улсын тогтолцоо, эрх зүйн хэм хэмжээний талаар мэдлэг, туршлагатай;

11.1.3.сүүлийн таван жил улс төрийн намын удирдах албан тушаал эрхэлж байгаагүй.

11.2.Хорооны гишүүнийг ашгийн төлөө бус хуулийн этгээдийн төлөөллөөс дараах үе шатаар сонгоно:

11.2.1.Комисс нь хууль зүйн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага, Комисс, Төрийн албаны зөвлөл, Жендэрийн үндэсний хороо, Комиссын дэргэдэх Иргэний нийгмийн зөвлөлийн төлөөллөөс бүрдсэн таван хүний бүрэлдэхүүнтэй ажлын хэсэг байгуулж, Хорооны гишүүнийг сонгон шалгаруулах ажлыг зохион байгуулах;

11.2.2.ажлын хэсэг Хорооны гишүүнд нэр дэвшигчийг сонгон шалгаруулах тухай зарыг хэвлэл мэдээллийн хэрэгслээр 30 хоногийн хугацаанд нийтэд мэдээлэх;

11.2.3.ажлын хэсэг энэ хуулийн 11.2.2-т заасан хугацаа дууссанаас хойш ажлын гурван өдрийн дотор сонгон шалгаруулалтад бүртгүүлсэн нэр дэвшигчийн хувь хүний нууцад хамаарахаас бусад мэдээллийг Комиссын цахим хуудаст байршуулах;

11.2.4.ажлын хэсэг энэ хуулийн 11.2.3-т заасан мэдээллийг байршуулснаас хойш 14 хоногийн дотор нэр дэвшигчээс асуух асуулт, саналыг сонирхсон этгээдээс хүлээн авах;

11.2.5.ажлын хэсэг энэ хуулийн 11.1-д заасан шаардлагыг хангасан нэр дэвшигчийн талаар нээлттэй сонсгол зохион байгуулах;

11.2.6.ажлын хэсэг нээлттэй сонсгол зохион байгуулснаас хойш ажлын таван өдрийн дотор нууц санал хураалт явуулж, хамгийн өндөр оноо авсан нэр дэвшигчээс сул орон тоо гарсан гишүүний тоогоор Хорооны гишүүнээр сонгох.

11.3.Хорооны гишүүнийг сонгон шалгаруулах журмыг Комисс батална.

11.4.Монголын Хуульчдын холбоо, Монголын Өмгөөлөгчдийн холбоо нь тус тусын хуралдаанаараа нэр дэвшигчээ шалгаруулж Комиссын хуралдаанд санал болгоно.

11.5.Энэ хуулийн 11.2, 11.4-т заасан журмаар сонгогдсон хүнийг Комиссын хуралдаанаар Хорооны гишүүнээр батламжилна.

11.6.Хорооны гишүүнийг гурван жилийн хугацаагаар зөвхөн нэг удаа сонгоно.

11.7.Хорооны гишүүнийг дараах үндэслэлээр хугацаанаас нь өмнө чөлөөлөх асуудлыг Хорооны хурлаар хэлэлцэж шийдвэрлэнэ:

11.7.1.төрийн улс төрийн, төрийн захиргааны, төрийн тусгай албан тушаалд томилогдсон буюу сонгогдсон;

11.7.2.биеийн эрүүл мэндийн байдал, хүндэтгэн үзэх бусад шалтгаанаар Хорооны үйл ажиллагаанд идэвхтэй оролцох боломжгүй болсон тухай хүсэлтээ өөрөө гаргасан;

11.7.3.гэм буруутайд тооцож эрүүгийн хариуцлага хүлээлгэсэн шүүхийн шийдвэр хуулийн хүчин төгөлдөр болсон.

11.8.Энэ хуулийн 4.1.6-д заасан эрсдэлийн үнэлгээ хийх аргачлал, дүгнэлт гаргах журмыг Комисс батална.

12 дугаар зүйл.Хүний эрх хамгаалагчийн хорооны нэгж

12.1.Хорооны гишүүнд туслах чиг үүрэг бүхий орон тооны нэгж ажиллах бөгөөд бүтэц, орон тоог Комисс батална.

12.2.Хорооны нэгжийн ажилтан төрийн захиргааны албан хаагч байна.

12.3.Хорооны нэгж нь Комиссын Тамгын газарт харьяалагдах бөгөөд зөвхөн энэ хуулийн 10.3-т заасан чиг үүргийг хэрэгжүүлнэ.

13 дугаар зүйл.Хууль зөрчигчид хүлээлгэх хариуцлага

13.1.Энэ хуулийг зөрчсөн албан тушаалтны үйлдэл нь гэмт хэрэг, зөрчлийн шинжгүй бол Төрийн албаны тухай хуульд⁴ заасан хариуцлага хүлээлгэнэ.

13.2.Энэ хуулийг зөрчсөн хүн, хуулийн этгээдэд Эрүүгийн хууль⁵, эсхүл Зөрчлийн тухай хуульд⁶ заасан хариуцлага хүлээлгэнэ.

14 дүгээр зүйл.Хууль хүчин төгөлдөр болох

14.1.Энэ хуулийг 2021 оны 7 дугаар сарын 1-ний өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ИХ ХУРЛЫН ДАРГА**

Г.ЗАНДАНШАТАР

⁴Төрийн албаны тухай хууль “Төрийн мэдээлэл” эмхэтгэлийн 2018 оны 01 дугаарт нийтлэгдсэн.

⁵Эрүүгийн хууль “Төрийн мэдээлэл” эмхэтгэлийн 2016 оны 07 дугаарт нийтлэгдсэн.

⁶Зөрчлийн тухай хууль “Төрийн мэдээлэл” эмхэтгэлийн 2016 оны 24 дугаарт нийтлэгдсэн.

06.06.2020 оны 11 сарын 27 өдөр /2020.11.27/ өдөр

06.06.2020 оны 11 сарын 27 өдөр /2020.11.27/ өдөр

06.06.2020 оны 11 сарын 27 өдөр /2020.11.27/ өдөр

06.06.2020 оны 11 сарын 27 өдөр /2020.11.27/ өдөр

06.06.2020 оны 11 сарын 27 өдөр /2020.11.27/ өдөр

06.06.2020

06.06.2020 оны 11 сарын 27 өдөр /2020.11.27/ өдөр

06.06.2020 оны 11 сарын 27 өдөр /2020.11.27/ өдөр

06.06.2020 оны 11 сарын 27 өдөр /2020.11.27/ өдөр

06.06.2020 оны 11 сарын 27 өдөр /2020.11.27/ өдөр

06.06.2020 оны 11 сарын 27 өдөр /2020.11.27/ өдөр

06.06.2020 оны 11 сарын 27 өдөр /2020.11.27/ өдөр

06.06.2020 оны 11 сарын 27 өдөр /2020.11.27/ өдөр

06.06.2020 оны 11 сарын 27 өдөр /2020.11.27/ өдөр

06.06.2020 оны 11 сарын 27 өдөр /2020.11.27/ өдөр

06.06.2020

06.06.2020 оны 11 сарын 27 өдөр /2020.11.27/ өдөр

06.06.2020 оны 11 сарын 27 өдөр /2020.11.27/ өдөр

06.06.2020 оны 11 сарын 27 өдөр /2020.11.27/ өдөр

06.06.2020 оны 11 сарын 27 өдөр /2020.11.27/ өдөр

06.06.2020 оны 11 сарын 27 өдөр /2020.11.27/ өдөр

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2021 оны 04 дүгээр
сарын 02-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

ГЭРЧ, ХОХИРОГЧИЙГ ХАМГААЛАХ ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. Гэрч, хохирогчийг хамгаалах тухай хуульд доор дурдсан агуулгатай дараах заалт нэмсүгэй:

1/4 дүгээр зүйлийн 4.1.4 дэх заалт:

“4.1.4. “хүний эрх хамгаалагч” гэж Хүний эрх хамгаалагчийн эрх зүйн байдлын тухай хуулийн 4.1.1-д заасныг.”

2/21 дүгээр зүйлийн 21.2.4 дэх заалт:

“21.2.4. хүний эрх хамгаалагчийг хамгаалах асуудлаар Хүний эрх хамгаалагчийн хорооны хүсэлтээр мөрдөгч.”

2 дугаар зүйл. Гэрч, хохирогчийг хамгаалах тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.1, 5.2, 5.3 дахь хэсгийг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулсугай:

“5.1. Энэ хуулийн зохицуулалтад гэрч, хохирогч, хүний эрх хамгаалагч хамаарна.

5.2. Шаардлагатай гэж үзвэл гэрч, хохирогч, хүний эрх хамгаалагчийн хамаарал бүхий этгээдийг энэ хуулийн зохицуулалтад хамааруулж болно.

5.3. Энэ хуулийн 5.2-т заасан гэрч, хохирогч, хүний эрх хамгаалагчийн хамаарал бүхий этгээд гэж тэдгээрийн эхнэр, нөхөр, хамтран амьдрагч, эцэг, эх, өвөг эцэг, эмэг эх, төрсөн, дагавар болон үрчилж авсан хүүхэд, төрсөн ах, эгч, дүү, ач хүү, ач охин, зээ хүү, зээ охиныг ойлгоно.”

3 дугаар зүйл. Энэ хуулийг Хүний эрх хамгаалагчийн эрх зүйн байдлын тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ИХ ХУРЛЫН ДАРГА**

Г.ЗАНДАНШАТАР

Үснийг үргэлжлүүлэх ажлын үйлчилгээ

Хэргийн үйлчилгээний тасаар

2021 оны 05 сарын 19 - 20 - сарын 20

Урьдчилсан үйлчилгээний үйлчилгээний үйлчилгээний тасаар . Үйлчилгээний үйлчилгээний тасаар

6 сарын 20-ны үйлчилгээний үйлчилгээний тасаар . Үйлчилгээний үйлчилгээний тасаар :

0 / 6 сарын 20-ны үйлчилгээний тасаар :

0 . 6 - 0 . 6 . 0 « Үйлчилгээний үйлчилгээний тасаар »-ийн үйлчилгээний тасаар .
« 0 - 6 сарын 20-ны үйлчилгээний тасаар »-ийн үйлчилгээний тасаар :

0 / 6 сарын 20-ны үйлчилгээний тасаар :

« 0 . 6 . 0 - 0 . 6 »-ийн үйлчилгээний үйлчилгээний тасаар .
« 0 / 6 сарын 20-ны үйлчилгээний тасаар »-ийн үйлчилгээний тасаар :

« 0 / 6 сарын 20-ны үйлчилгээний тасаар »-ийн үйлчилгээний тасаар .
« 0 / 6 сарын 20-ны үйлчилгээний тасаар »-ийн үйлчилгээний тасаар :

« 0 / 6 сарын 20-ны үйлчилгээний тасаар »-ийн үйлчилгээний тасаар .
« 0 / 6 сарын 20-ны үйлчилгээний тасаар »-ийн үйлчилгээний тасаар :

« 0 / 6 сарын 20-ны үйлчилгээний тасаар »-ийн үйлчилгээний тасаар .
« 0 / 6 сарын 20-ны үйлчилгээний тасаар »-ийн үйлчилгээний тасаар :

« 0 / 6 сарын 20-ны үйлчилгээний тасаар »-ийн үйлчилгээний тасаар .
« 0 / 6 сарын 20-ны үйлчилгээний тасаар »-ийн үйлчилгээний тасаар :

« 0 / 6 сарын 20-ны үйлчилгээний тасаар »-ийн үйлчилгээний тасаар .
« 0 / 6 сарын 20-ны үйлчилгээний тасаар »-ийн үйлчилгээний тасаар :

« 0 / 6 сарын 20-ны үйлчилгээний тасаар »-ийн үйлчилгээний тасаар .
« 0 / 6 сарын 20-ны үйлчилгээний тасаар »-ийн үйлчилгээний тасаар :

Үйлчилгээний үйлчилгээний тасаар .
Үйлчилгээний үйлчилгээний тасаар .

Үйлчилгээний үйлчилгээний тасаар .

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2021 оны 04 дүгээр
сарын 02-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

ЗӨРЧЛИЙН ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл.Зөрчлийн тухай хуулийн Тавдугаар бүлэгт доор дурдсан агуулгатай 5.20 дугаар зүйл нэмсүгэй:

“5.20 дугаар зүйл.Хүний эрх хамгаалагчийн эрх зүйн байдлын тухай хууль зөрчих

1.Хүний эрх хамгаалагчийг доромжлох, гүтгэх, үйл ажиллагааг нь дэмжихгүй байхыг уриалах, албадах арга хэрэглэсэн бол учруулсан хохирол, нөхөн төлбөрийг гаргуулж хүнийг нэг зуун нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр, хуулийн этгээдийг нэг мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгоно.

2.Хүний эрх хамгаалагч нь хүчирхийллийн арга хэрэглэж, тайван бус аргаар үйл ажиллагаа явуулсан, явуулахыг уриалсан, хүний эрх хамгаалагчийн үйл ажиллагааг хувийн ашиг сонирхолд ашигласан, хүний эрх, эрх чөлөөг зөрчиж, бусдын нэр төр, алдар хүнд, ажил хэргийн нэр хүндийг гутаасан бол учруулсан хохирол, нөхөн төлбөрийг гаргуулж хүнийг нэг зуун нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр, хуулийн этгээдийг нэг мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгоно.”

2 дугаар зүйл.Энэ хуулийг Хүний эрх хамгаалагчийн эрх зүйн байдлын тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ИХ ХУРЛЫН ДАРГА**

Г.ЗАНДАНШАТАР

ҮСМТЭГЭЙН БАЙГААР ГЭР ҮЙСИЙН

БҮСЭНШЭГТЭШСЭН ҮЙСЭР

6000 БҮСЭР 00 КӨНӨН ӨЙН А ГЭР ҮЙСЭН

ХАМГААР ГЭР ҮЙСЭН ҮЙСИЙН ГЭР ҮЙСИЙГ БАМГААРТӨӨГӨӨ БҮСЭН

6 КӨНӨН ХАМГААР .. ХАМГААР ГЭР ҮЙСЭН ҮЙСИЙН ГЭР ҮЙСЭНШЭГТЭШСЭН ӨӨГӨӨ БҮСЭН А ГЭР ҮЙСЭНШЭГТЭШСЭН ҮЙСИЙН:

« 1. 01 КӨНӨН ХАМГААР .. ГЭР ҮЙСИЙНШЭГТЭШСЭН ГЭР ҮЙСЭН А ГЭР ҮЙСЭНШЭГТЭШСЭН

6. ГЭР ҮЙСИЙН А ГЭР ҮЙСИЙНШЭГТЭШСЭН АН БАМГААРТӨӨГӨӨ . ГЭР ҮЙСИЙН БАМГААРТӨӨГӨӨ АН АН ӨӨГӨӨ БҮСЭН ӨМӨН ӨНӨН ӨНӨН АН БАМГААРТӨӨГӨӨ . ӨӨГӨӨ БҮСЭН АН БАМГААРТӨӨГӨӨ БАМГААРТӨӨГӨӨ БАМГААРТӨӨГӨӨ БАМГААРТӨӨГӨӨ . ГЭР ҮЙСИЙН АН БАМГААРТӨӨГӨӨ БАМГААРТӨӨГӨӨ БАМГААРТӨӨГӨӨ БАМГААРТӨӨГӨӨ БАМГААРТӨӨГӨӨ .

7. ГЭР ҮЙСИЙН А ГЭР ҮЙСИЙНШЭГТЭШСЭН АН БАМГААРТӨӨГӨӨ БАМГААРТӨӨГӨӨ БАМГААРТӨӨГӨӨ БАМГААРТӨӨГӨӨ БАМГААРТӨӨГӨӨ . ГЭР ҮЙСИЙН А ГЭР ҮЙСИЙНШЭГТЭШСЭН АН БАМГААРТӨӨГӨӨ БАМГААРТӨӨГӨӨ БАМГААРТӨӨГӨӨ БАМГААРТӨӨГӨӨ БАМГААРТӨӨГӨӨ . ГЭР ҮЙСИЙН А ГЭР ҮЙСИЙНШЭГТЭШСЭН АН БАМГААРТӨӨГӨӨ БАМГААРТӨӨГӨӨ БАМГААРТӨӨГӨӨ БАМГААРТӨӨГӨӨ БАМГААРТӨӨГӨӨ .

8 КӨНӨН ХАМГААР .. ГЭР ҮЙСИЙН АН ГЭР ҮЙСИЙНШЭГТЭШСЭН ГЭР ҮЙСЭН АН ГЭР ҮЙСИЙНШЭГТЭШСЭН ГЭР ҮЙСИЙНШЭГТЭШСЭН

ҮСМТЭГЭЙН БАЙГААР ГЭР ҮЙСИЙН А ГЭР ҮЙСИЙНШЭГТЭШСЭН

ТЭГ . БАМГААРТӨӨГӨӨ БҮСЭН А

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2021 оны 05 дугаар
сарын 06-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

ЭХ, ОЛОН ХҮҮХЭДТЭЙ ӨРХ ТОЛГОЙЛСОН ЭХ, ЭЦЭГТ ТЭТГЭМЖ ОЛГОХ ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл.Эх, олон хүүхэдтэй өрх толгойлсон эх, эцэгт тэтгэмж олгох тухай хуулийн 7 дугаар зүйлд доор дурдсан агуулгатай 7.6 дахь хэсэг нэмсүгэй:

“7.6.Энэ хуулийн 5.1.2-т заасан тэтгэмж авч байсан эх, эсхүл эцэг хүүхдээ гурван нас хүрэхээс өмнө ажилд орсон тохиолдолд тэтгэмжийг хүүхдээ асарч байгаа эх, эсхүл эцэгт олгоно.”

2 дугаар зүйл.Эх, олон хүүхэдтэй өрх толгойлсон эх, эцэгт тэтгэмж олгох тухай хуулийн нэрийн “ЭХ,” гэсний дараа “ЭЦЭГ,” гэж, 1 дүгээр зүйлийн 1.1 дэх хэсгийн “хүүхдээ асарч байгаа эх,” гэсний дараа “эцэг,” гэж, 2 дугаар зүйлийн гарчиг, 2.1 дэх хэсгийн “Эх,” гэсний дараа “эцэг,” гэж, 3 дугаар зүйлийн 3.1.3 дахь заалтын “ажилгүй эх” гэсний дараа “, эцэг” гэж, 6 дугаар зүйлийн 6.2 дахь хэсгийн “хүүхдээ асарч байгаа эх” гэсний дараа “, эсхүл эцэг” гэж, 7 дугаар зүйлийн 7.4 дэх хэсгийн “тэтгэмж авах эх” гэсний дараа “, эцэг” гэж тус тус нэмсүгэй.

3 дугаар зүйл.Эх, олон хүүхэдтэй өрх толгойлсон эх, эцэгт тэтгэмж олгох тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.3 дахь хэсгийг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулсугай:

“6.3.Дөрөв хүртэлх насны ихэр хүүхэдтэй эх, эсхүл эцэг нэг удаа тэтгэмж авах эрхтэй.”

4 дүгээр зүйл.Эх, олон хүүхэдтэй өрх толгойлсон эх, эцэгт тэтгэмж олгох тухай хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.4 дэх хэсгийн “эцэг, эсхүл” гэснийг хассугай.

5 дугаар зүйл.Энэ хуулийг 2021 оны 7 дугаар сарын 1-ний өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ИХ ХУРЛЫН ДАРГА**

Г.ЗАНДАНШАТАР

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТОГТООЛ

2021 оны 03 дугаар
сарын 03-ны өдөр

Дугаар 51

Улаанбаатар
хот

Журам батлах тухай

Засгийн газрын тусгай сангийн тухай хуулийн 11.6-д заасныг үндэслэн Монгол Улсын Засгийн газраас ТОГТООХ нь:

1. “Засгийн газрын нөөц сангийн хөрөнгийг зарцуулах, түүнд хяналт тавих журам”-ыг хавсралт ёсоор баталсугай.
2. Батлагдсан журмыг үйл ажиллагаандаа мөрдөж ажиллахыг сайд нарт үүрэг болгосугай.
3. Энэ тогтоол гарсантай холбогдуулан “Засаг даргын нөөц хөрөнгийн зориулалт, зарцуулалтын нийтлэг журам”-ыг шинэчлэн баталж мөрдүүлэхийг Сангийн сайд Б.Жавхланд даалгасугай.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ЕРӨНХИЙ САЙД**

Л.ОЮУН-ЭРДЭНЭ

САНГИЙН САЙД

Б.ЖАВХЛАН

Засгийн газрын 2021 оны 51 дүгээр
тогтоолын хавсралт

ЗАСГИЙН ГАЗРЫН НӨӨЦ САНГИЙН ХӨРӨНГИЙГ ЗАРЦУУЛАХ, ТҮҮНД ХЯНАЛТ ТАВИХ ЖУРАМ

Нэг.Нийтлэг үндэслэл

1.1.Засгийн газрын тусгай сангийн тухай хуулийн 5.3.6-д заасан Засгийн газрын нөөц сан (цаашид “Нөөц сан” гэх)-ийн хөрөнгийг зарцуулах, тайлагнах, хяналт тавихад энэ журмыг мөрдөнө.

1.2.Нөөц сангийн хөрөнгийг зарцуулах, тайлагнах, хяналт тавих үйл ажиллагаа нь Төсвийн тухай хууль, Засгийн газрын тусгай сангийн тухай хууль болон холбогдох бусад хууль тогтоомжид нийцсэн байна.

Хоёр.Нөөц сангийн хөрөнгийг зарцуулах

2.1.Нөөц сангийн хөрөнгийг Засгийн газрын тусгай сангийн тухай хуулийн 11.5-д заасан арга хэмжээг санхүүжүүлэхэд зарцуулна.

2.2.Төсвийн ерөнхийлөн захирагч нь нөөц сангаас хөрөнгө зарцуулах тухай Засгийн газрын шийдвэрийн төслийг дор дурдсан шаардлагад нийцүүлэн боловсруулж, санхүү, төсвийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагад зохих журмын дагуу хүргүүлж саналыг авч, тусгасан байна:

2.2.1.шийдвэрийн төсөл нь Засгийн газрын тусгай сангийн тухай хуулийн 11.5-д заасан зориулалттай бүрэн нийцсэн болохыг танилцуулгад тодорхой тусгасан байх;

2.2.2.урьдчилан тооцож төлөвлөх, эсхүл батлагдсан төсөвт багтаан хэрэгжүүлэх боломжтой арга хэмжээг тусгаагүй байх;

2.2.3.нөөц сангаас хөрөнгө зарцуулах үндэслэл, шаардлага, үр дүнг шийдвэрийн төслийн танилцуулгад тодорхой дурдсан байх;

2.2.4.арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах хөрөнгийн хэмжээг зөв, бодитой тооцсон эсэхийг холбогдох норм, норматив, тариф, бусад баримтаар нотолсон байх;

2.2.5.хэрэгжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөөг шийдвэрийн төсөлд хавсаргасан байх.

2.3.Санхүү, төсвийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага хянаж, албан ёсоор дэмжсэн санал өгсөн шийдвэрийн төслийг Засгийн газрын хуралдаанд хэлэлцүүлж шийдвэрлүүлнэ.

2.4.Цаг үеийн шинжтэй, давагдашгүй хүчин зүйлс, нөхцөл байдлын улмаас Монгол Улсын Ерөнхий сайдын өгсөн чиглэлийн дагуу Засгийн газрын хуралдаанаар нэн яаралтай горимоор нөөц сангаас хөрөнгө гаргах асуудлыг хэлэлцэн шийдвэрлэж болно.

2.5.Санхүү, төсвийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага Засгийн газрын шийдвэрийг үндэслэн төсвийн ерөнхийлөн захирагчаас ирүүлсэн албан бичиг, холбогдох материалыг хянан төсвийн захирагчид хуваарилагдсан хөрөнгийг санхүүжүүлэх арга хэмжээг авна.

2.6.Нөөц сангийн санхүүжилтийн хэлбэрийг Засгийн газрын тусгай сангийн тухай хуулийн 23.2-т заасны дагуу санхүү, төсвийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага тогтооно.

Гурав.Нөөц сангийн тайлагнал, ил тод байдал, хяналт тавих

3.1.Нөөц сангийн хөрөнгийн зарцуулалтыг санхүү, төсвийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага Засгийн газрын тусгай сангийн тухай хуулийн 24.4-т заасны дагуу санхүүгийн нэгтгэсэн тайланд тусгаж Засгийн газар, Улсын Их Хуралд тайлагнана.

3.2.Төсвийн бүх шатны холбогдох захирагч нь нөөц сангийн зарцуулалтын жилийн эцсийн тайланд Засгийн газрын тусгай сангийн тухай хуулийн 24.3-т заасны дагуу аудит хийлгэнэ.

3.3.Нөөц сангийн зарцуулалтад Засгийн газрын тусгай сангийн тухай хуулийн 25.3-т заасны дагуу санхүү, төсвийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага, 25.4-т заасны дагуу төсвийн ерөнхийлөн захирагч тус тус хяналт тавина.

3.4.Төсвийн бүх шатны холбогдох захирагч нөөц сангийн жилийн эцсийн зарцуулалтын тайланг аудитын дүгнэлтийн хамт Засгийн газрын тусгай сангийн тухай хуулийн 24.5-д заасан хугацаанд шилэн данс, цахим хуудсаар дамжуулан нийтэд мэдээлнэ.

Дөрөв.Бусад

4.1.Төсвийн захирагч нөөц сангийн санхүүжилтийг өөр зориулалтаар ашиглах, зарцуулахыг хориглоно.

4.2.Энэ журамд заасныг зөрчиж нөөц сангийн хөрөнгийг зарцуулсан бол хуульд заасан хариуцлага хүлээлгэнэ.

Хаяг:

“Төрийн мэдээлэл” эмхэтгэлийн редакц.
Улаанбаатар-14201, Төрийн ордон 124 тоот
И-мэйл: turiin_medelel@parliament.mn

Утас: 262420

Хэвлэлийн хуудас: 2

Индекс: 200003